

Målnummer:	Ö571-17	Avdelning:	1
Domsnummer:			
Avgörandedatum:	2017-12-27		
Rubrik:	En person, som inte gett in deklaration enligt skatteförfarandelagen, har med hänsyn till omständigheterna ansetts skyldig att ersätta kostnaden för en konkursansökan som återkallats efter det att han fullgjort sin deklarationsskyldighet.		
Lagrum:	<ul style="list-style-type: none"> • 18 kap. 5 § rättegångsbalken (1942:740) • 2 kap. 8 § och 23 § konkurslagen (1987:672)		
Rättsfall:	NJA 2016 s. 1169		

REFERAT

Örebro tingsrätt

I ett handläggningsprotokoll antecknade Örebro tingsrätt följande.

BAKGRUND

Staten genom Skatteverket ansökte den 8 september 2016 om att O.P., skulle försättas i konkurs då han häftade i skuld till staten. Kronofogdemyndigheten genomförde dessförinnan en utredning om O.P:s tillgångar och möjligheter att betala, och i det sammanhanget framgick att O.P. saknade tillgångar för full betalning av utmätningsfordringen. Vid konkursförhandling den 9 november 2016 meddelade tingsrätten beslut om uppskov, varför en ny förhandling skulle hållas den 7 december 2016. Under uppskovstiden har Skatteverket lämnat besked om att konkursansökan återkallas. Anledningen till återkallelsen var att O.P. inkommit med tidigare saknade deklarationer och följaktligen har de tidigare skönstaxerade besluten omprövats, varvid O.P. inte längre har skulder till staten. O.P. har inte framfört någon erinran mot att ärendet avskrivs. Skatteverket har vidhållit att få ersättning för ansökningsavgiften på 2 800 kr, vilket har bestridits av O.P.

Tingsrätten (tingsnotarien Gustav Holmström) anförde följande i beslut den 20 december 2016.

SKÄL FÖR BESLUTET

Vad beträffar rätt till ersättning för kostnader vid prövning av en borgenärs konkursansökan ska 18 kap. RB tillämpas i den mån det är möjligt, se 2 kap. 23 § konkurslagen. Vanligtvis är det i enlighet med

18 kap. 5 § andra stycket RB den part som återkallar talan som ska stå för rättegångskostnaderna i ärendet. Undantagvis kan det under särskilda omständigheter istället vara den andra parten som ska stå för rättegångskostnaderna. Det framgår av förarbetena till bestämmelsen i 18 kap.

5 § andra stycket RB att när svaranden efter talans väckande fullgjort det anspråk som gjorts gällande i rättegången har käranden vunnit i sak, varför käranden bör få ersättning för sina kostnader.

Frågan är om Skatteverket har rätt till rättegångskostnader när de återkallat

sin ansökan först efter att O.P. betalat sina skulder. Av rättspraxis följer att det i allmänhet får anses finnas särskilda skäl enligt

18 kap. 5 § andra stycket RB att konkurssökanden ska få ersatt sina rättegångskostnader i de fall han återkallar sin ansökan sedan gäldenären betalat sin skuld till honom (se RH 2014:40).

Mot bakgrund av de ovan gjorda ställningstagandena finns det inte i förevarande fall anledning att göra avsteg från huvudregeln om att gäldenären ska ersätta sökanden för rättegångskostnaderna. Detta ger vid handen att Skatteverket ska få ersättning för sina rättegångskostnader av O.P.

SLUTLIGT BESLUT

1. Ärendet avskrivs från vidare handläggning.
2. O.P. ska betala Skatteverkets rättegångskostnader i tingsrätten med 2 800 kr.

Göta hovrätt

O.P. överklagade i Göta hovrätt och yrkade att Skatteverket skulle stå för sina egna rättegångskostnader i målet.

Hovrätten (hovrättsråden Christer Ganelind, Ingrid Brunmarker, referent, och Ulrik Lönnmyr) meddelade beslut den 20 januari 2017. Hovrätten anslöt sig till den bedömning som tingsrätten hade gjort i fråga om ersättning för rättegångskostnader och fastställde tingsrättens beslut.

Högsta domstolen

O.P. överklagade och yrkade att HD skulle befria honom från skyldigheten att ersätta Skatteverket för dess rättegångskostnad i tingsrätten.

Skatteverket motsatte sig att hovrättens beslut ändrades.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, justitiesekreteraren Erika Bergman, föreslog i betänkande att HD skulle meddela följande beslut.

SKÄL

1. O.P. lämnade inte in någon inkomstdeklaration med tillhörande bilagor för beskattningsåret 2012. Skatteverket beslutade därför om skatter och avgifter på skönsmässig grund. I början av september 2016 ansökte Skatteverket, med åberopande av presumtionsregeln i 2 kap. 8 § konkurslagen, om att tingsrätten skulle försätta O.P. i konkurs. O.P. lämnade då in deklaraionshandlingar och begärde omprövning av skattebesluten. Omprövningen ledde till att skattebesluten ändrades på sådant sätt att de skulder som Skatteverket hade ansökt om konkurs för inte längre förelåg. Skatteverket återkallade då konkursansökningen.

2. Tingsrätten skrev av konkursärendet och beslutade att O.P. skulle ersätta Skatteverket för dess rättegångskostnad. Sedan O.P. överklagat tingsrättens beslut i fråga om rättegångskostnaden har hovrätten avslagit överklagandet.

3. I fråga om rätt till ersättning för kostnader vid prövning av en borgenärs konkursansökan gäller 18 kap. RB i tillämpliga delar (2 kap. 23 § konkurslagen). När ett mål skrivs av på grund av att en part har återkallat sin talan ska enligt 18 kap. 5 § andra stycket RB parten ersätta motpartens rättegångskostnad, om inte särskilda omständigheter föranleder att ersättningskyldigheten bestäms på annat sätt.

4. Huvudregeln är alltså att en part inte har rätt till ersättning för sin rättegångskostnad när han eller hon återkallar sin talan. Denna utgångspunkt gäller även när en borgenär återkallar en ansökan om konkurs (se NJA 2016 s. 1169, punkten 5). För att rättegångskostnaderna ska fördelas på något annat sätt krävs att det föreligger någon särskild omständighet eller att någon annan bestämmelse i 18 kap. RB är tillämplig.

5. Det vanligaste fallet då rättegångskostnaderna fördelas på annat sätt torde vara då återkallelse sker sedan svaranden fullgjort det anspråk som gjorts gällande i målet. Käranden får då som regel ersättning för sin rättegångskostnad. (Jfr beträffande betalning av konkursfordran NJA 2016 s. 1169.) I målet är dock inte fråga om att gäldenären betalat konkursfordran.

6. Ett annat exempel på en sådan omständighet som kan föranleda att rättegångskostnaderna fördelas på något annat sätt än enligt huvudregeln är att någon parts agerande har föranlett en onödig process (jfr 18 kap.

3 § första stycket RB; jfr även NJA 1982 s. 366 och NJA 2004 s. 586). Den part som föranleder en onödig process bör normalt förpliktas att ersätta motparten för dennes kostnad (jfr NJA II 1943 s. 229). Detsamma bör - när den part som föranlett den onödiga processen är gäldenär i ett konkursärende - i vart fall gälla då ansökan om konkurs med hänsyn till omständigheterna framstår som befogad.

7. O.P. lämnade inte inkomstdeklarationer på det sätt som han var skyldig att göra (jfr 30 kap. 1 § skatteförfarandelagen, 2011:1244). Skatteverket beslutade därför om skönsbeskattning. Av handlingarna framgår att Skatteverket redan under år 2014 kontaktade O.P. med anledning av skatteskulderna och att O.P. då uppgav att han hade för avsikt att komma in med deklarerationer. Så skedde dock inte, trots upprepade kontakter mellan O.P. och Skatteverket. Att Skatteverket under hösten 2016 ansökte om att O.P. skulle försättas i konkurs får därmed anses befogat.

8. Det förhållandet att O.P. efter så lång tid och först sedan Skatteverket ansökt om att han skulle försättas i konkurs lämnade in deklarerationshandlingar och begärde omprövning av de aktuella skattebesluten får anses utgöra en sådan särskild omständighet som medför att undantag ska göras från huvudregeln i 18 kap. 5 § andra stycket RB på så sätt att Skatteverket får ersättning för sin rättegångskostnad. Överklagandet ska alltså avslås.

HD:S AVGÖRANDE

HD avslår överklagandet.

HD (justitieråden Agneta Bäcklund, Ingemar Persson, Lars Edlund, referent, och Petter Asp) meddelade den 27 december 2017 följande beslut.

SKÄL

Bakgrund och frågan i målet

1. O.P. lämnade inte in någon inkomstdeklaration för beskattningsåret 2012 (jfr 30 kap. 1 § skatteförfarandelagen, 2011:1244). Skatteverket beslutade därför om skatter och avgifter på skönsmässig grund. Under åren 2014-2016 förekom kontakter mellan Skatteverket och O.P. med anledning av skatteskulderna. O.P. uppgav då att han hade för avsikt att komma in med deklarerationer som skulle visa att han inte hade några skatteskulder.

2. Sedan det vid verkställighet enligt 4 kap. UB framgick att O.P. saknade utmättningsbara tillgångar ansökte Skatteverket i september 2016, med åberopande av presumtionsregeln i 2 kap. 8 § konkurslagen, om att han skulle försättas i konkurs. Skulderna var cirka 280 000 kr.

3. O.P. lämnade därefter in deklarationshandlingar och begärde omprövning. Detta ledde till att skattebesluten ändrades på sådant sätt att det inte längre förelåg några skatteskulder. Skatteverket återkallade då konkursansökningen, varefter tingsrätten skrev av konkursärendet och beslutade att O.P. skulle ersätta Skatteverket för dess rättegångskostnad.

4. O.P. överklagade och yrkade att han skulle befrias från skyldigheten att ersätta Skatteverket för dess rättegångskostnad. Hovrätten har avslagit hans överklagande.

5. Frågan i målet är om en person, som inte gett in deklaration enligt skatteförfarandelagen, är skyldig att ersätta kostnaden för en konkursansökan som återkallas efter det att gäldenären fullgjort sin deklarationsskyldighet.

HD:s bedömning

6. I fråga om rätt till ersättning för kostnader vid prövning av en borgenärs konkursansökan gäller 18 kap. RB i tillämpliga delar (se 2 kap. 23 § konkurslagen). När ett mål skrivs av på grund av att en part har återkallat sin talan ska enligt 18 kap. 5 § andra stycket RB parten ersätta motpartens rättegångskostnad, om inte särskilda omständigheter föranleder att ersättningskyldigheten bestäms på annat sätt.

7. Huvudregeln är alltså att en part inte har rätt till ersättning för sin rättegångskostnad när han eller hon återkallar sin talan. Denna utgångspunkt gäller även när en borgenär återkallar en ansökan om konkurs (se NJA 2016 s. 1169).

8. Av utredningen framgår att O.P. trots upprepade påminnelser underlät att fullgöra sin lagstadgade deklarationsskyldighet. Att Skatteverket efter resultatlös verkställighet ansökte om att O.P. skulle försättas i konkurs får därmed anses befogat. Först efter det att konkursansökan getts in fullgjorde O.P. sin deklarationsskyldighet.

9. Mot angiven bakgrund föreligger en sådan särskild omständighet som motiverar att undantag görs från huvudregeln i 18 kap. 5 § andra stycket RB på så sätt att Skatteverket bör få ersättning för sin rättegångskostnad. Överklagandet ska alltså avslås.

HD:S AVGÖRANDE

HD avslår överklagandet.

Justitierådet Malin Bonthron var skiljaktig och anförde.

Jag anser att O.P:s överklagande bör bifallas och att han alltså ska befrias från skyldigheten att ersätta Skatteverket för dess rättegångskostnad i tingsrätten. Skälen bör fr.o.m. punkten 8 ha följande lydelse.

8. Ett skattebeslut som inte har fått laga kraft kan inte utan vidare läggas till grund för bedömningen huruvida en gäldenär är på obestånd (se NJA 1956 s. 417). Även i situationer där verkställighet av en utmätning varit resultatlös gäller att om en konkursgäldenär för fram invändningar mot skulden som inte kan anses vara uppenbart oggrundade eller sakna fog, ankommer det på sökanden att lägga fram utredning till stöd för att det trots gäldenärens bestridande finns en fordran. (Se NJA 2011 s. 411 p. 7 med där gjorda hänvisningar.) Det är alltså inte givet att den som vid utmätning befunnits sakna tillgångar till betalning av en icke lagakraftvunnen skatteskuld är insolvent. Om insolvenspåståendet enbart grundats på en sådan skatteskuld, och ett senare fullgörande av deklarationsskyldigheten medför att den skulden faller bort, är det tydligt att så inte är fallet.

9. Mot bakgrund av att det föreligger en skyldighet enligt lag att deklarerat och att skönstaxering annars ska ske samt att det är Skatteverkets uppgift att driva in statens skattefordringar är det oavsett detta befogat att Skatteverket också i dessa fall efter resultatlös verkställighet ger in en konkursansökan. Syftet med konkursinstitutet är emellertid i grunden att tillhandahålla en ordning för tvångsvis avveckling av insolventa gäldenärens samlade tillgångar i borgenärskollektivets intresse (jfr NJA 2016 s. 1169 p. 4). Om det på beskrivet sätt visar sig att insolvens inte förelåg uppkommer frågan vilken betydelse det ska ha för frågan om ersättning för rättegångskostnad att deklarationsskyldigheten fullgjorts först efter att en konkursansökan getts in.

10. När en konkursgäldenär fullgör deklarationsskyldighet eller annars visar solvens i ett sent skede i processen, t.ex. efter ett beslut om att försätta gäldenären i konkurs, talar detta starkt för att konkursgäldenären ska svara för både sin egen och motpartens rättegångskostnad (jfr NJA 2004 s. 586). En konkursgäldenärs underlåtenhet att vidta åtgärder under tiden före konkursansökan kan inte ges lika stor betydelse.

11. I O.P:s fall har deklARATIONER, som lett till att skatteskulden fallit bort, getts in till Skatteverket under det inledande skedet av tingsrättens hantering. I likhet med majoriteten anser även jag att O.P:s underlåtenhet att lämna in deklARATIONERNA tidigare än som skedde utgör en sådan särskild omständighet som motiverar att undantag görs från huvudregeln i 18 kap. 5 § andra stycket RB. Den kan dock inte ges större betydelse i kostnadshänseende än att det ska beslutas att vardera parten ska stå sin rättegångskostnad. Mot den bakgrunden ska överklagandet bifallas och O.P. befrias från skyldigheten att ersätta Skatteverket för dess rättegångskostnad i tingsrätten.

Sökord: Konkursansökan; Rättegångskostnad; Återkallelse
